Tiberiu Olah, Emanuel Elenescu, Constantin Ionescu—Vovu

Programul simfonicului dirijat, spre sfîrşitul anului trecut, de Emanuel Elenescu la Radioteleviziune, s-a recomandat prin componenţa (şi concizia) sa pilduitoare. Am reascultat, la bună distanţă în timp, *Coloana infinită* de Tiberiu Olah. S-au căutat, mai de mult, o seamă de tălmăciri literar-muzicale privitoare la această lucrare, mergîndu-se chiar — cu prudenţă însă, ceea ce nu a fost rău — pînă la afirmarea unor eventuale paralelisme dacă nu corespondenţe, între ea şi opera brâncuşiană. Nu vom reedita aceste lucruri, pentru a face loc cîtorva constatări ocazionate acum. Vom sublinia astfel perenitatea lucrării, care rezistă foarte bine, după aproape un deceniu de cînd a fost scrisă.

În cursul celor 8—9 minute cît durează, ascultătorul urmăreşte cu mult interes, chiar cînd este avizat de audiţiile anterioare, succesiunea contrastantă a diferitelor momente muzicale cu tensiunile şi, consecutiv, relaxările create (şi care recunoaştem că ne-au purtat gîndul la alternanţele acelor gîtuiri şi dilatări, asemenea unor noduri şi vintruri, specifice structurii romboidale a coloanei marelui sculptor).

Vom sublinia de asemenea coloritul atît de divers şi atrăgător al *Coloanei* precum şi acea admirabilă transparenţă cu care este înfăptuită orchestraţia. Să arătăm cu acestea că lucrarea a fost foarte bine pregătită, că orchestra a cîntat-o cu interes şi plăcere precum şi faptul că dirijorul a condus-o cu multă vigoare, fără o clipă de inerţie. A fost o interpretare, am spune, model.

Concertul pentu pian în Do major de Mozart (KW 503) care premerge simfoniei *Jupiter* ar putea fi socotit o simfonie cu pian, dată fiind structura sa şi larga participare, alături de orchestră, a solistului. Lucrarea, adevărat monument sonor, deschisă în chip maiestuos de orchestră, se distinge prin chipul logic al construcţiei şi multitudinea melodiilor care-l străbat, prin trăsăturile ca şi prin ornamentele de mare diversitate încredinţate pianului.

Solistul, Constantin Ionescu-Vovu, a avut, o dată mai mult prilejul să-şi valorifice virtuozitatea jocului său pianistic. A cîntat cu o mare uşurinţă şi siguranţă, cu o desăvîrşită fluenţă, dîndu-ne putinţa să apreciem că se simte egal de la largul său într-un concert de Mozart ca şi într-unul, atît de diferit ca factură şi stil, cum este cel a lui Aurel Stroe — spre a da un exemplu din repertoriul interpretului. Colaborarea cu orchestra a fost ireproşabilă. Avem rezerve numai în ceea ce priveşte sonoritatea prea ...discretă a pianului (un Bösendorfer) care a prejudiciat, uneori, afirmări solistice.

În încheiere, *Tablouri dintr-o expoziţie* de Mussorgski — Ravel. Este lucrarea care poate fi ascultată, oricînd, cu acelaşi interes, cu o neştirbită satisfacţie. Dirijorul Elenescu a dovedit, dacă mai era nevoie, ataşamentul său faţă de această capodoperă unică, atît de evocatoare, de plină de substanţă, căreia coloritul orchestral ravelian i-a potenţat în plus descriptivismul ei atrăgător.

S-au distins o seamă de şefi de pupitre: la corn englez *(Vechiul castel)*, tubă *(Căruţa poloneză)*, trompete *(Samuel Goldenberg şi Smil)* ş.a. Dirijorul a imprimat *Promenadei* un caracter diferenţiat, făcînd-o, pe rînd, plină de *allegrezza*, apoi, *liniştită*, chiar apăsătoare. Fiecare tablou a fost redat cu nota sa specifică iar *Marea poartă a Kievului*, cu măreţia care se cerea.

J. V. PANDELESCU

Inaugurarea concertelor—colocvii ale Filarmonicii

În această primă parte a stagiunii, Filarmonica „George Enescu" a luat iniţiativa inaugurării unui ciclu de concerte-colocvii, dedicate principalelor genuri ale muzicii de cameră. Formula imaginată de organizatori se deosebeşte de aceea a concertelor dezbatere de la Radioteleviziune, prin aceea că discuţiile se poartă înainte de (şi nu după) concert, la ele participînd o seamă de personalităţi special invitate (şi nu vorbitori „voluntari" din sală). În felul acesta se cîştigă în concentrare a gîndurilor exprimate, ceea ce se pierde din spontaneitatea intervenţiilor, atenţia fiind concentrată asupra problemelor de ansamblu, legate de genul pus în discuţie, mai degrabă decît asupra lucrărilor executate în concert, care devin o ilustrare a ideilor vehiculate în cadrul colocviului. Formulele rămîn desigur, ambele, valabile. Esenţial este că atît concertele-colocvii, cît şi concertele-dezbatere stimulează procese de gîndire în jurul unor fenomene muzicale, ceea ce nu poate fi decît spre folosul dezvoltării culturii generale a publicului în acest domeniu concret al artei sunetelor.

Prima manifestare a ciclului a fost dedicată liedului, gen în care se pot consemna valoroase realizări româneşti, deopotrivă în domeniul creaţiei ca şi în cel al interpretării. Colocviul — la susţinerea căruia au fost invitate o seamă de importante personalităţi artistice: compozitori, poeţi, critici de artă, cîntăreţi — a scos la iveală bogatele tradiţii existente în cultura noastră cu privire la muzica vocală de cameră. Compozitorii Doru Popovici, Pascal Bentoiu, Felicia Donceanu, poeta Nina Cassian, criticul Valeriu Râpeanu, cîntăreţele Emilia Petrescu şi Lisette Georgescu au adus interesante contribuţii la clarificarea unor aspecte teoretice şi practice, legate de domeniul pus în dezbatere.

Pînă la începerea concertului propriu-zis ni s-a oferit posibilitatea audierii cîtorva deosebit de preţioase înregistrări pe bandă, cu caracter de document: liedul *Invitation au voyage* de Duparc, în interpretarea exemplară sub toate aspectele a tenorului, astăzi octogenar, Constantin Stroescu — prezent pe scenă printre personalităţile invitate — liedul *Pasărea verde* de Mihail Jora, pe versuri de Zaharia Stancu, prezentat de Lisette Georgescu alături de autorul însuşi la pian, şi fragmente dintr-un recent interviu acordat la Bucureşti de Elisabeth Schwarzkopf, maestră necontestată a liedului.

https://biblioteca-digitala.ro

Programul „pe viu" care a urmat, a cuprins o antologie în „raccourci" a liedului românesc, cu pagini de George Enescu, Mihail Jora, Pascal Bentoiu, Doru Popovici, Mansi Barberis, Nicolae Coman, alături de prima audiție a două *Serenade* pentru voce, harpă și flaut de Felicia Donceanu *(Primăvara florentină* și *Ce-nalt e portalul,* ambele pe versuri de A. E. Baconsky), remarcabile prin lirismul lor evocator, de o mare delicatețe și sugestivitate a atmosferei. Din creația universală au fost abordate lieduri de Schumann, Hugo Wolf, Mahler, Ravel, Britten, punctîndu-se astfel evoluția genului de la romantism pînă la muzica contemporană.

În ce privește latura interpretării, concertul a concentrat cîteva din cele mai remarcabile forțe de care dispunem în acest domeniu. Maeștrilor experimentați ca Emilia Petrescu, Valentin Teodorian și Elisabeta Neculce-Carțiș, li s-au alăturat tinerii Dan Mușetescu și Gheorghe Crăsnaru, ambii capabili să transmită în chip eficient — pornind de la coordonate diferite de temperament și însușiri vocale — gîndurile și sentimentele cuprinse în miniaturalele poeme muzicale.

În cel mai cuprinzător micro-recital al serii, Dan Mușetescu s-a impus în prima audiție de Felicia Donceanu, în două lieduri de Nicolae Coman și unul de Mansi Barberis, dar mai ales în cele două pagini din *Cornul fermecat al băiatului* de Mahler, printr-o mare forță de interiorizare și o remarcabilă bogăție de nuanțe expresive. Punînd în acțiune mijloace diferite — un glas amplu, o declamație plină de vigoare, un temperament năvalnic, o dicțiune impecabilă —, Gheorghe Crăsnaru s-a relevat în două din liedurile lui Enescu pe versuri de Clément Marot, încheindu-și programul cu o spectaculoasă interpretare a ciclului *Don Quichotte à Dulcinée* — „cîntecul de lebădă" al lui Ravel —, din care mai ales *Cîntecul de pahar* i-a relevat nebănuite resurse expresive în crearea unei atmosfere de mare exuberanță și de un umor comunicativ.

La succesul concertului au contribuit prin acompaniamente de calitate pianistele Marta Joja și Lavinia Tomulescu-Coman (în liedurile de N. Coman), alături de Maria Teclu-Nemțeanu la harpă și Voicu Vasinca la flaut (în liedurile de F. Donceanu). A fost o seară interesantă sub numeroase aspecte, care anunță un ciclu de ținută, demn să atragă atenția publicului iubitor al muzicii de cameră.

E. E.

Orchestra de studio a Radioteleviziunii Române

Printre primele concerte ale anului l-am înregistrat pe cel în cadrul căruia dirijorul Liviu Ionescu a prezentat în primă audiție lucrarea *Evocare* de Lucian Mețianu. Ascultînd-o, gîndul ne-a dus în urmă cu acum mai bine de o jumătate de veac, cînd lucrările compozitorilor români, chiar mai vîrstnici, nu se bucurau de asemenea favoruri decît cel mult la sfîrșitul stagiunii, cînd acestea erau aglomerate într-un singur concert simfonic. Desigur ne-am bucurat o dată mai mult. Astăzi își găsesc curs liber cele mai variate realizări ale compozitorilor noștri și lucrări pe care un critic de reputație cunoscută cum e Bernard Gavoty le comentează în fel și chip, la Paris, cu o tentă critică pronunțat negativă, referindu-se la compoziții concrete, electronice, stochastice, algoritmice și altele, cu o intoleranță ce ni se pare cel puțin curioasă, cu atît mai mult cu cît acerbul critic amintit se pronunța categoric favorabil, cu ani în urmă la Paris, declarîndu-ne personal că muzica cunoscutei lucrări *Medium* de Gian Carlo Menotti este „excepțional de bună" — ceea ce mărturisim că ne-a cam lăsat perplex, întrucît muzica amintită e de o banalitate fără seamăn. Dar să ni se ierte această introducere pentru a arăta că muzica lui Lucian Mețianu, în ciuda afirmației sale că este făurită din structuri sonore, obținute prin procedee concrete, structuri aleatorice și acțiuni de colaj etc. (afirmații în măsură să pună pe gînduri pe cei care s-ar informa cu anticipație asupra creației respective) este, dimpotrivă, o muzică accesibilă, clară, directă, bine scrisă și care nu pune nici la prima audiție vreo problemă dificilă. Despre celelalte lucrări ale compozitorului deocamdată nu vorbim. Viitorul va decide.

Am ascultat cu acest prilej *Concertul pentru violoncel și orchestră în Do major* de Haydn, în interpretarea solistului bulgar Venceslav Nikolov. Elev al lui Rostropovici, violoncelistul bulgar ,fără să aibă un ton penetrant și mare, a cîntat într-un stil ireproșabil, netrădînd cu nimic buna școală de la care se reclamă ; a dovedit sensibilitate și o mare puritate a stilului. Dacă va găsi posibilitatea să-și potențeze intensitatea sonoră, va putea fi socotit, indiscutabil un violoncelist de clasa cea mai frumoasă. Ne-a oferit în supliment o *Sarabandă* de Bach.

Dirijorul Liviu Ionescu care a încheiat concertul său cu *Simfonia a V-a în Si bemol major* de Schubert, a dovedit, o dată mai mult, seriozitate în pregătirea programului, muzicalitate în prezentarea lui iar în ce ne privește, am dori să-l vedem cît mai des pe podiumul de concert.

J-V. P.

PREMIERĂ LA OPERA ROMÂNĂ

„Olandezul zburător"

Pornind de la realitatea că repertoriul universal al Operei Române din București este dominat de creația italiană, orice inițiativă care tinde la ieșirea din acest cadru strîmt și la obținerea unor mai judicioase proporții între diferitele școli și epoci de dezvoltare a teatrului liric apare ca binevenită. Din acest punct de vedere, se cuvine să aplaudăm includerea în repertoriu — într-o nouă montare, realizată după o foarte îndelungată absență de pe afișele bucureștene — a operei *Olandezul zburător,* cu atît mai mult cu cît Richard Wagner era reprezentat pînă la această premieră doar prin rarisimele spectacole cu *Tannhäuser, Lohengrin* și *Maeștrii cîntă-*

https://biblioteca-digitala.ro